

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

(Представлено к.е.н, доц. Гайдучок Т. С.)

У статті розглянуто основні проблеми обліку основних засобів. Запропоновано шляхи вирішення розглянутих проблем, визначено завдання для удосконалення обліку і контролю основних засобів

Ключові слова: *основні засоби, облікова політика, удосконалення обліку, сільськогосподарські підприємства*

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання сільськогосподарських підприємств, фінансовий облік пов'язаний з процесом управління підприємством є важливою складовою цього процесу. Проте недосконала методична база обліку може стати причиною прийняття неправильних, а іноді і недосконалих рішень, які ведуть до зниження рівня ефективності роботи підприємств. Дані свідчать, що в нинішніх умовах суттєво погіршилися фінансове становище та фінансові результати на сільськогосподарських підприємствах. Однією з причин такої ситуації є формування підприємствами необґрунтованої облікової політики, в тому числі і у відношенні до основних засобів. Удосконалювання бухгалтерського обліку основних засобів вимагає аналізу альтернативних напрямків облікової політики, вироблення оптимальних стратегічних рішень, що не суперечать міжнародним стандартам бухгалтерського обліку. Наявність зазначених вище проблем обумовило вибір теми і визначило її актуальність.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання обліку основних засобів розглядалось багатьма вченими. Особливо слід виділити роботи таких провідних економістів як Бутинець Ф. Ф., Герасимович А. С., Кірейцев Г. Г., Кужельний М. В., Сопко В. В. Незважаючи на дослідження даного питання, кожне підприємство має свої особливості і потребує конкретних напрямків щодо вдосконалення обліку основних засобів.

Метою статті є обґрунтування проблемних питань щодо обліку основних засобів та визначення шляхів їх удосконалення.

Викладення основного матеріалу. Облік основних засобів є важливою ланкою в сфері бухгалтерського обліку та звітності. Його вдосконалення значною мірою може призвести до позитивних змін в діяльності підприємств та соціально – економічному житті країни в цілому. Організація будь-якої підприємницької діяльності розпочинається з формування матеріально-технічної бази, відсутність якої робить неможливим ведення господарської діяльності підприємства.

Основні засоби становлять основу виробничо-технічної бази підприємства і визначають виробничу мету господарства, точність показників об'єму, стану і руху основних засобів.

Згідно з П(С)БО 7 основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство

утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів чи надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [2].

01.09.2015 набрав чинності Закон України від 17 липня 2015 року № 655-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України, щодо зменшення податкового тиску на платників податку». З урахуванням внесених змін збільшено до 6000 грн. вартісний критерій віднесення матеріальних активів до основних засобів. Проте при оцінці основних засобів в умовах інфляційних процесів застосування первісної вартості може привести до негативних наслідків. Навіть за умов незмінних цін, потенціал основних засобів не залишається незмінним, оскільки скорочується строк їх корисного використання, вони стають морально застарілими. Основні засоби, які придбані в різний час і мають однакові характеристики, матимуть різну вартість. А проведення постійних переоцінок збільшує витрати підприємства, що в кінцевому результаті впливає на його фінансовий результат.

Найактуальнішим питанням обліку основних засобів є їх класифікація. У Податковому Кодексі України [3] зазначено 16 груп основних засобів, назва яких збігається з субрахунками бухгалтерського обліку та практично повторює їх класифікацію в П(С)БО 7. Наведена класифікація має певні відмінності, зокрема відсутня окрема група під назвою «Інші необоротні матеріальні активи», яка б відповідала даним субрахунку 117 «Інші необоротні матеріальні активи». Виходячи з логіки, ці активи мають відноситися до групи 9 «Інші основні засоби». Одночасно до класифікації введена група 16 «Довгострокові біологічні активи», яка відповідає даним синтетичного рахунку 16 «Довгострокові біологічні активи» в бухгалтерському обліку. Така систематизація максимально зблизила бухгалтерський і податковий облік та полегшила роботу бухгалтера. Відповідно до цих груп, встановлено мінімально допустимі строки корисного використання об'єктів для нарахування амортизації. Проте, визначення поняття «ліквідаційної вартості» в Податковому кодексі немає.

На сучасному етапі розвитку облік основних засобів містить ряд проблем: [1, с. 407]:

- різні підходи до термінології та визначення сутності основних засобів у фінансовому обліку й системі оподаткування;
- проблема оцінки основних засобів, в тому числі визначення ліквідаційної вартості основних засобів;
- проблема визначення терміну корисного використання основних засобів;
- проблема не врахування морального зносу при визначенні терміну корисного використання основного засобу;
- проблеми підвищення інформативності первинних документів з обліку основних засобів;
- проблема інформаційного забезпечення управління матеріально-технічною базою.

Одним з проблемних питань залишається порядок визначення ліквідаційної вартості основних засобів через складність оцінки активів у майбутньому. Так, для техніки необхідно робити прогноз на 5-10 років, для будівель 40-50 років. При цьому

фактично неможливо врахувати вплив на кінцеву вартість багатьох чинників, тому результат буде досить приблизним. Внаслідок цього, в багатьох господарствах ліквідаційна вартість взагалі не визначається. Таким чином, сума, яка підлягає перенесенню на витрати шляхом амортизації, встановлюється на рівні первісної вартості основних засобів, що не відповідає вимогам національного стандарту бухгалтерського обліку. Завдяки централізованим нормам усереднених відсотків ліквідаційної вартості основних засобів по групах для усіх підприємств визначення вартості, яка амортизується, матиме більш об'єктивний характер, зникнуть розбіжності у сумі ліквідаційної вартості одних і тих же активів, спроститься порядок її визначення, що приведе до підвищення якості облікової інформації [6]

Бухгалтерський облік на підприємстві в сучасних умовах неможливий без використання інформаційних технологій. Існує багато програм, за допомогою яких можна раціонально використовувати час працівників бухгалтерії, скорочуючи обсяги ручної роботи з документами. У кожній з програм, що пропонуються на ринку інформаційних послуг є свої переваги та недоліки.

Також з урахуванням специфічних особливостей основних засобів організацію обліку необхідно спрямувати на реалізацію таких завдань [6, 35]:

1) документальне оформлення прав власника на основні засоби, а також операцій з їх придбання, списання, продажу або передавання;

2) розробити бухгалтерську модель економічного механізму амортизації, що сприятиме вирішенню проблем фінансового, внутрішньогосподарського обліку амортизаційних процесів;

3) збереження основних засобів як стратегічної частини приватної власності та унеможливлення крадіжок, розбирання, руйнування об'єктів у процесі їх використання та експлуатації;

4) управління основними засобами з метою максимально ефективного їх використання у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства;

5) виявлення економічних та юридичних наслідків господарських операцій з придбання, реконструкції, модернізації об'єктів або їх ліквідації.

Інформаційною основою усіх облікових процедур є облікова інформація, тому першочерговим завданням удосконалення організації обліку є формування складу та визначення змісту показників, які доцільно відображувати, обробляти та узагальнювати у системі обліку.

Організація обліку основних засобів повинна бути цілісною, єдиною системою взаємопов'язаних, взаємоузгоджених способів і методів обліку, які охоплюють увесь комплекс облікових процедур з виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації, тому основними шляхами її удосконалення визначені наступні [4, с. 105]:

– вибір оптимальної за складом та обсягом облікової інформації, яка забезпечить реалізацію завдань, поставлених перед обліком основних засобів;

– розробка та запровадження удосконалених форм носіїв облікової інформації, найбільш адаптованих до структури, змісту та характеру інформації;

– розробка та запровадження раціональних схем документообігу, що дозволять із найменшими затратами трудових, матеріальних та фінансових ресурсів забезпечити своєчасне виконання поставлених завдань;

– розробка та запровадження раціональної технології вирішення облікових

завдань, що забезпечить злагоджене функціонування облікового механізму.

Висновки. Таким чином необхідно удосконалювати теоретичні і практичні засади організації обліку основних засобів у напрямі розширення її управлінських можливостей, максимально пристосовуючи до практичних потреб суб'єктів підприємницької діяльності, що виникають у процесі прийняття управлінських рішень щодо руху основних засобів та ефективності їх використання. Основними шляхами удосконалення організації обліку основних засобів є раціоналізація як кожної форми документів і реєстрів обліку, так і методів, і способів збирання, обробки і узагальнення облікової інформації, адаптованих до сучасних умов.

Список використаної літератури:

1. Панасенко А.П. Проблеми основних засобів у бухгалтерському обліку / А.П. Панасенко // Держава та регіони. – 2008. – № 3. – С. 407-410.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби», затв. наказом Мін-ва фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92, зі змін. та доп. від 3 вересня 2012 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0288-00>.
3. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17. – Ст. 112
4. Собко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навч. посіб. / В.В. Собко. – К. : КНЕУ, 2006. – 526 с.
5. Павлюк І. Бухгалтерський облік переоцінки основних засобів / І.Павлюк // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 6. – С. 3-10.
6. Власюк Г. В. Шляхи вдосконалення обліку основних засобів / Г.В.Власюк, О. І. Зиміна // Держава та регіони. – 2008. – №4. – С. 32-36.

References:

1. Panasenko, A. P. (2008), “Problemy osnovnykh zasobiv u bukhhalters'komu obliku”, State and Regions, vol.3, pp. 407–410.
2. Ministry of Finance of Ukraine (2012), “Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku № 7 “Osnovni zasoby””, [Online], available at: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0288-00>.
3. “Podatkovyi kodeks Ukrainy”, Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, (2011), vol. 13–14, vol.15–16, vol. 17, p. 112
4. Sobko, V.V. (2006), Bukhhalterskyi oblik v upravlinni pidpriemstvom [Accounting in business management], KNEU, Kyiv, Ukraine, p.526.
5. Pavliuk, I. (2011), “Bukhhalterskyi oblik pereotsinky osnovnykh zasobiv”, Bukhhalterskyi oblik i audyt, vol. 6, pp. 3-10.
6. Vlasjuk, G. V. and Zimina, A. I. (2008), “Shliakhy vdoskonalennia obliku osnovnykh zasobiv”, State and Regions, vol.4, pp. 32–36.

ОЛИЦЬКИЙ Юрій Володимирович – магістр Житомирського національного агроєкологічного університету, спеціальність «Облік і оподаткування».

Наукові інтереси: обліково-методичні аспекти бухгалтерського обліку основних засобів